5. 2. 2024

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Oznamovací povinnost a předkupní právo státu u kritické infrastruktury v energetice

Energetický zákon (č. 458/2000 Sb.; dále jen "EZ") od 1. ledna 2024 vyžaduje, aby bylo přímé nebo nepřímé získání vlivu nad některými prvky kritické infrastruktury v oblasti energetiky předem oznámeno Ministerstvu průmyslu a obchodu. V případě neschválení transakce má prodávající povinnost nabídnout převod státu za cenu obvyklou. Toto doplnění EZ vyvolané poslaneckým návrhem proběhlo v závěru loňského roku v podstatě bez zaznamenání veřejností, přestože má poměrně dalekosáhlé důsledky pro některé transakce v energetice.

Níže se zaměříme na typy transakcí, které budou oznamovací povinností stiženy, průběh povolovacího řízení a na důsledky předkupního práva státu v případě nepovolení oznamované transakce.

Povinně oznamované transakce

Prvky kritické infrastruktury

EZ ukládá oznamovací povinnost pro transakce týkající se prvků nebo systému prvků kritické infrastruktury v odvětví energetiky, přičemž jsou zahrnuty pouze ty prvky, které spadají do jedné ze tří oblastí:

- Elektřina
- Zemní plyn
- Centrální zásobování teplem.

Z působnosti EZ jsou tedy v tomto rozsahu vyloučeny prvky kritické infrastruktury v oblasti ropy a ropných produktů, byť také spadají do odvětví energetiky. Typicky tedy půjde o ty prvky, které splňují průřezová a odvětvová kritéria kritické infrastruktury (viz nařízení vlády č. 432/2010 Sb.). Průřezová kritéria stojí na rozsahu důsledků narušení takového prvku z hlediska počtu obětí či hospitalizovaných osob, ekonomického dopadu nebo omezení nezbytných služeb nebo zásahu do každodenního života u určitého počtu osob. Relevantní odvětvová kritéria zahrnují např. výrobny elektřiny a tepla přesahující minimální hranice instalovaného výkonu (kupříkladu u elektřiny se obecně jedná o 500 MW), ale také třeba vedení pro vyvedení výkonu a zabezpečení vlastní spotřeby výrobny elektřiny.

Ministerstvo vnitra uvádí, že celkově je prvků kritické infrastruktury přibližně 1300 ve všech odvětvích. Z toho lze odhadovat, že oznamovací povinnost dle EZ by se mohla týkat nižších stovek objektů. Každý prvek musí být určen opatřením obecné povahy.

Dotčení investoři a prodávající

Zcela zásadní pro transakční praxi je fakt, že zákon nijak neomezuje okruh osob povinných oznámit transakci. Na rozdíl od režimu prověřování zahraničních investic, který také spadá do působnosti

Ministerstva průmyslu a obchodu ("MPO") a zjevně inspiroval textaci novely EZ v tomto směru, tedy oznamovací povinnost dopadá i na čistě vnitrounijní i vnitrostátní transakce. Dokonce nejsou vyjmuty ani entity ve vlastnictví či pod kontrolou státu. U posouzení jejich akvizic však logicky nelze očekávat problémy, a bude tedy spíše zbytečnou administrativou.

Z hlediska prodávajících se typicky jedná přímo o vlastníky prvků kritické infrastruktury (v případě tzv. *asset deals*), nebo o osoby s podílem ve společnostech vlastnících a provozujících prvky kritické infrastruktury (v případě *share deals*). Kritéria tzv. účinné míry kontroly nad prvkem kritické infrastruktury jsou však poměrně vágní, a patří mezi ně i změny vlivu ve společnostech, které mají přístup k citlivým informacím ohledně prvku kritické infrastruktury. Ačkoliv se zde znovu jedná o inspiraci zákonem o prověřování zahraničních investic, jde pouze o inspiraci textací ustanovení mířící na zcela jiné situace. Koncepčně je to tedy velmi pochybné řešení vyvolávající nejistotu, a to především v situaci, kdy právní řád prakticky plošně pracuje s pojmem "provozovatel prvku kritické infrastruktury" (resp. subjekt kritické infrastruktury), jehož využití by se zde zdálo mnohem přiléhavější.

Účinná míra kontroly

EZ vyžaduje oznámení plánovaného převodu "účinné míry kontroly". Znovu je nepopiratelná inspirace zákonem o prověřování zahraničních investic. Ačkoliv by se tady nabízelo přímo doslovné převzetí konceptu účinné míry kontroly, z neznámého důvodu je EZ i v tomto směru komplikovanější. Definice účinné míry kontroly je totiž dvojstupňová. Jak už jsme popsali výše, nejprve musí být posouzen vztah mezi osobou (typicky vlastníkem) a prvkem kritické infrastruktury. Pokud je zde dovozena účinná míra kontroly, následně se posuzuje, zda nabyvatel může získat účinnou míru kontroly nad takovou osobou (v případě *share deals*).

Tato úroveň vyžaduje, aby nabyvatel měl (zjednodušeně) možnost:

- přímo či nepřímo nakládat s nejméně 10% podílem na hlasovacích právech nebo základním kapitálu,
- jmenovat člena orgánu společnosti, nebo
- získat přístup k informacím, systémům nebo technologiím citlivým z důležitým z hlediska energetické bezpečnosti nebo vnitřního či veřejného pořádku.

Se znalostí praxe MPO při výkladu zákona o prověřování zahraničních investic, který v tomto ohledu obsahuje v podstatě stejný režim, musíme především upozornit na to, že dle MPO lze účinnou míru kontroly nabýt opakovaně v jedné společnosti. Jinak řečeno, i pouhé zvýšení podílu o alespoň 10 % by mělo být oznámeno, i když nabyvatel např. již účinnou kontrolu má (tedy drží více než 10 %).

Samozřejmě zůstává, stejně jako u prověřování zahraničních investic, problematickým i poslední kritérium, které je velmi vágní. Jelikož mohou být následky nesplnění oznamovací povinnosti velmi zásadní, nejistota spojená s tím kritériem může být pro praxi poměrně významným problémem.

Povolovací proces a předkupní právo

Ustanovení EZ jsou z hlediska průběhu povolovacího procesu poměrně skoupá. Je jasné, že oznámení musí být podáno před uskutečněním (dokončením, *closingem*) transakce, stejně jako nelze transakci dokončit dříve, než MPO vydá povolení. EZ dále jen vyjmenovává povinné náležitosti oznámení a stanoví lhůtu 60 dnů k rozhodnutí. V ostatních ohledech není řízení upraveno, a mělo by tedy probíhat dle standardních pravidel správního řádu. To poměrně zásadně kontrastuje s podobným

procesem při prověřování zahraničních investic u MPO, který je v zákoně široce popsán. Problematické to může být především z hlediska informací uváděných v žádosti či poskytnutých na výzvu MPO, jelikož EZ nijak nad rámec správního řádu neomezuje možný přístup třetích osob do spisu (postačí tedy prokázat právní zájem).

Překvapivá je také skutečnost, že MPO zde nemá povinnost, ale ani zmocnění, konzultovat rizikovost transakce s jinými státními orgány (typicky ministerstvy či vládou). Veškerá tíže, ale i diskrece při rozhodování tedy leží na MPO. Tato koncentrace pravomocí je, v kombinaci s možností dosáhnout předkupního práva státu, až zarážející.

Prodávající má totiž v případě, že MPO odmítne transakci povolit, povinnost nabídnout stejný předmět transakce MPO. Nabídka má mít minimální platnost šesti měsíců a cena transakce má být stanovena jako cena obvyklá. Tento režim nelze označit jinak než za zcela bezprecedentní zásah do smluvní svobody. Z praktického pohledu to má pro prodávající dva klíčové negativní důsledky. Zaprvé, prodávající může být nakonec být donucen svůj majetek převést na stát za nižší cenu, než kterou vyjednal s původním investorem (pokud ta přesahovala cenu obvyklou). Zadruhé, po dobu nejméně půl roku bude zbaven možnosti převést svůj podíl na jiného kupujícího, který např. z hlediska energetické bezpečnosti může být pro Českou republiku zcela bezproblémový.

Potenciální prodávající tedy bude muset mnohem více zvažovat, zda vůbec přikročit k transakčnímu vyjednávání. Riziko, že nakonec bude muset svůj podíl převést na stát za nižší cenu, může prodávajícího odradit od vyjednávání pro obě strany výhodné smlouvy.

Neučiní-li prodávající nabídku státu, jakákoliv následná transakce s třetí osobou bude relativně neplatná. Vzhledem k malému povědomí o tomto novém režimu je to zcela klíčová věc pro jakéhokoliv případného dalšího kupce a další z významných bodů právní prověrky.

Současně platí, že pokud investor transakci nenotifikuje, bude možné se dovolat neplatnosti výkonu jeho hlasovacích práv (typicky usnesení valné hromady). Současně budou neplatné i jakékoliv dispozice s nabytým majetkem.

Závěr

Nový režim se součástí EZ stal poslaneckým návrhem, přičemž diskuze o něm byla naprosto minimální. Tím, že je účinný již od začátku roku 2024, může způsobovat zásadní problémy v transakcích v energetice. Určitá podobnost s režimem prověřování zahraničních investic je zřejmá, proto bude zejména v začátcích potřebná znalost praxe MPO v této oblasti. Možnost MPO efektivně vyvlastnit majetek formou zamítnutí povolení a následným využitím předkupního práva dává nesprávnou incentivu MPO při rozhodování o povolení. Všechny tyto faktory budou mít pravděpodobně za následek zvýšenou nejistotu a demotivaci investorů a potenciálních prodávajících vůbec zvažovat transakce v českém energetickém sektoru.

Mgr. Ing. Jan Kupčík, Ph.D.

schönherr
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Schönherr Rechtsanwälte GmbH, organizační složka
Jindřišská 937/16
110 00 Praha 1

Tel.: +420 225 996 500
Fax: +420 225 996 555
e-mail: office.czechrepublic@schoenherr.eu

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- AIFMD II v České republice: Schvalovací proces a co čeká investiční společnosti
- Oceňování senior center a domovů se zvláštním režimem v nemovitostních fondech
- Změna výroby na příkaz mateřské společnosti bez finanční kompenzace vzniklých ztrát? Judikát NSS, který mění pohled na převodní ceny
- Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc prosinec 2025
- Odpočet na výzkum a vývoj v roce 2026
- Zaměstnanecké akcie (ESOP) v roce 2026: co přináší novela a jak se na ni připravit
- Ústavní soud vymezil hranice závaznosti trestního rozsudku pro rozhodování správních soudů v daňových věcech
- Regulatorní posun v oblasti platebních služeb: Stanovisko ČNB k minimální uživatelské zkušenosti mění podmínky pro Open Banking
- Několik otázek k postavení podlimitních správců kvalifikovaných fondů rizikového kapitálu v českém právním řádu
- Využívání holdingových struktur a na co si dát pozor
- Možné důsledky nesprávného použití AI v procesních podáních